

Handboek afvalstoffenrecht

Tjeerd van der Meulen

Peter-Arjen Boers

Igor van der Wal

Handboek afvalstoffenrecht

Handboek afvalstoffenrecht

Tjeerd van der Meulen, Peter-Arjen Boers en Igor van der Wal

Vierde druk, juli 2025

© Berghauser Pont Publishing, Amsterdam, 2025

www.berghauserpont.nl

ISBN: 9789493376298

NUR: 823

Berghauser Pont
PUBLISHING

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Voorwoord

Alles wat we gebruiken, is onderhevig aan slijtage en veroudering en belandt op een gegeven moment in het afvalstadium, doordat we ons ervan ontdoen. Dit afval moest op de één of andere wijze verwerkt worden, vroeger werd het meestal ongecontroleerd gestort. Regels rond de afvalverwerking zijn er vanaf 1976 toen de eerste, meer specifiek op afval gerichte, wet in werking trad, de Wet chemische afvalstoffen. Een jaar later trad de Afvalstoffenwet in werking. Beide wetten zijn in 1994 opgegaan in de Wet milieubeheer (hoofdstuk 10). Inmiddels is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking getreden met ook zijn invloed voor afvalgerelateerde milieubelastende activiteiten. Echter; hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer is nog steeds de basis.

Nu is het besef doorgedrongen dat de afvalproblematiek het beste door middel van een ketenbenadering kan worden aangepakt. Ketenbenadering betekent dat vanaf het productiestadium tot en met het afvalstadium bekeken wordt of het ontstaan van afvalstoffen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk kan worden beperkt. Hiervoor zijn in de wet- en regelgeving instrumenten opgenomen. Deze wet- en regelgeving is niet altijd even duidelijk en dan komt de rechter eraan te pas om zich uit te spreken over kwesties als “afvalstof-grondstof”-discussies en tal van andere thema’s in het veld van het afvalstoffenrecht. Met de introductie van de begrippen “bijproduct” en “einde-afvalstof” is het vraagstuk er niet eenvoudiger maar wel boeiender op geworden.

In dit handboek beschrijven wij het systeem van het afvalstoffenrecht waarbij we de uitgangspunten en de “filosofie” van de wetgever weergeven. Wij vertalen de wetgeving naar de uitvoeringspraktijk en bespreken de jurisprudentie, vaak als voorbeelden gelardeerd bij de diverse onderwerpen die in dit boek zijn behandeld.

De derde druk van dit handboek verscheen in september 2019. Sindsdien zijn wetgeving, beleid en jurisprudentie volop in ontwikkeling geweest en deze vierde druk geeft een actueel en nog vollediger overzicht van het afvalstoffenrecht.

Wij hopen dat het handboek een waardevol hulpmiddel is voor uw praktijk.

Tjeerd van der Meulen

Peter-Arjen Boers

Igor van der Wal

April 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
1 Historie afvalstoffenrecht	1
1.1 Inleiding historie afvalstoffenrecht	1
1.2 Historische schets	1
1.2.1 Algemeen historische schets	1
1.2.2 Sturing vanuit het Rijk (1975-1993)	3
1.2.3 Decentralisatie	5
1.2.4 Recentralisatie (2002-heden)	6
1.3 Structuur afvalstoffenrecht	7
1.4 Hoofdpijnen wettelijk instrumentarium	9
1.4.1 Afvalstoffenwetgeving	9
1.4.2 Financieel instrumentarium	9
1.4.3 Regulerend instrumentarium	10
1.4.4 Emissie-eisen	10
1.4.5 Eisen aan recycling en hergebruik	10
1.5 Cijfers en trends	11
2 Begrippen afvalstoffenrecht	15
2.1 Inleiding begrippen afvalstoffenrecht	15
2.2 Wet- en regelgeving	15
2.3 Het begrip afvalstof	16
2.4 Kwalificatie afvalstoffen	19
2.4.1 Vier soorten afvalstoffen	19
2.4.2 Huishoudelijke afvalstoffen	20
2.4.3 Bedrijfsafvalstoffen	21
2.4.4 Gevaarlijke afvalstoffen	21
2.4.5 Winningsafvalstoffen	23
2.5 Afvalstoffenbeheer	23
2.6 De afvalhiërarchie	24
2.6.1 Jurisprudentie	29
2.7 Inzameling en vervoer	30
2.8 Nuttige toepassing en verwijdering	32
2.8.1 De begrippen “nuttige toepassing” en “verwijdering”	32
2.8.2 Nuttige toepassing	32
2.8.3 Verwijdering	33
2.8.4 Storten	34
2.9 Verwerken en bewerken	35

3	Europese kaders	37
3.1	Inleiding Europese kaders	37
3.2	Horizontale wetgeving	37
3.2.1	Kaderrichtlijn afvalstoffen	37
3.2.2	Richtlijn gevaarlijke afvalstoffen (ingetrokken)	41
3.2.3	Europese Verordening Overbrenging afvalstoffen (EVOA)	42
3.2.4	Europese afvalstoffenlijst (EURAL)	43
3.3	Methoden voor afvalverwerking	46
3.3.1	Inleiding methoden afvalverwerking	46
3.3.2	De Richtlijn storten	46
3.3.3	Hoofdstuk 4 Rie, voorheen Richtlijn verbranden	49
3.3.4	Richtlijn industriële emissies	50
3.4	Specifieke afvalstromen	52
3.4.1	Inleiding specifieke afvalstromen	52
3.4.2	Richtlijn afgedankte elektrische en elektronische apparatuur	53
3.4.3	Richtlijn beperking van het gebruik van gevaarlijke stoffen	53
3.4.4	Richtlijn autowrakken	54
3.4.5	Richtlijn batterijen en accu's	54
3.4.6	Richtlijn verpakkingen	55
3.4.7	Richtlijn kunststofproducten voor eenmalig gebruik	56
3.4.8	Richtlijn scheepsafval en ladingresiduen	56
3.4.9	Richtlijn zuiveringsslib	57
3.4.10	Richtlijn winningsafval	57
3.4.11	Richtlijn PCB's/PCT's	58
4	Preventie en producentenverantwoordelijkheid	59
4.1	Inleiding preventie en producentenverantwoordelijkheid	59
4.2	Wet- en regelgeving preventie en producentenverantwoordelijkheid	59
4.3	Afvalpreventie	60
4.3.1	Inleiding	60
4.3.2	Het beperken van afval tijdens de ontwerpfase	62
4.3.3	Beleidsuitgangspunten preventie	63
4.3.4	Scheiden van afval	64
4.3.5	Afvalpreventie in jurisprudentie	66
4.4	Producentenverantwoordelijkheid	67
4.4.1	Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid	67
4.4.2	Elektrische en elektronische apparatuur	69
4.4.3	Regeling gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur	72
4.4.4	Batterijen en accu's	73
4.4.5	Autowrakken	73

4.4.6	Autobanden	75
4.4.7	Verpakkingen	76
4.4.8	Kunststofproducten voor eenmalig gebruik	77
4.4.9	Matrassen	78
4.4.10	Textiel	79
4.4.11	Papier en karton	80
4.4.12	Vlakglas	80
4.4.13	Producentenverantwoordelijkheid in jurisprudentie	81
5	Landelijke afvalstoffenwetgeving	83
5.1	Inleiding landelijke afvalstoffenwetgeving	83
5.2	Afbakening ten opzichte van andere wetten	83
5.3	Algemene bepalingen – Titel 10.1	85
5.4	Landelijk afvalbeheerplan – Titel 10.2	93
5.4.1	Algemeen LAP	93
5.4.2	Afvalhiërarchie	94
5.4.3	Doelmatigheid	95
5.4.4	Doorwerking	95
5.5	Huishoudelijke en andere afvalstoffen – Titel 10.4	96
5.6	Afvalwater – Titel 10.5	107
5.7	Bedrijfsafval en gevaarlijk afval – Titel 10.6	109
5.7.1	Twee juridische stelsels	109
5.7.2	Afgiftereregulering	109
5.7.3	Registratie en meldingen	110
5.8	Overbrenging van afvalstoffen – Titel 10.7	113
5.9	Verdere bepalingen – Titel 10.8	114
5.9.1	Afdwingen doorwerking	114
5.9.2	Ontheffingen stortverbod en verbrandverbod	114
6	Landelijk afvalbeheerplan (LAP)	115
6.1	LAP	115
6.2	Wet- en regelgeving LAP	115
6.3	LAP3	117
6.4	Het begrip “minimumstandaard”	119
6.5	Overslaan en opslaan	122
6.6	Mengen	125
6.7	Sectorplannen	127
6.8	Ontwerp-Circulair Materialenplan	128
6.9	Voorbeelden uit de jurisprudentie LAP	128

7	Afvalinzameling	137
7.1	Inleiding afvalinzameling	137
7.2	Wet- en regelgeving afvalinzameling en vervoer	137
7.3	Het begrip inzameling van afvalstoffen	137
7.4	Inzamelvergunningen	139
7.5	Lijst van inzamelaars	140
7.6	Inzamelen huishoudelijke afvalstoffen	141
7.7	Inzameling bij bedrijven	143
7.8	Route-inzameling en inzamelaarsregeling	143
7.9	Vervoer van afvalstoffen	144
7.10	Handelen in afvalstoffen	145
7.11	Bemiddelen in afvalstoffen	145
7.12	Jurisprudentie	146
8	Afvalstoffenbeheer	149
8.1	Inleiding	149
8.2	Wet- en regelgeving	149
8.3	Van inrichting naar activiteit/installatie	149
8.4	Systematiek mba's	152
8.5	Bedrijfstakoverstijgende activiteiten afvalbeheer (afdeling 3.2)	155
8.6	Afvalbranche-mba (afdeling 3.5)	161
8.7	Complexe bedrijven (afdeling 3.3)	164
8.8	Overige regelgeving	168
8.8.1	Besluit bouwwerken leefomgeving	168
8.8.2	Besluit kwaliteit leefomgeving	169
8.9	Jurisprudentie afvalbeheer tot 1-1-2024	172
9	Afvalverwijdering	179
9.1	Inleiding	179
9.2	Wet- en regelgeving afvalverwijdering	179
9.3	Storten van afvalstoffen	180
9.4	Stortverboden	181
9.5	Vergunningvoorschriften stortplaatsen	182
9.6	Specifiek te storten afvalstromen	184
9.6.1	Inleiding specifiek te storten afvalstromen	184
9.6.2	Baggerspecie	185
9.6.3	Winningsafval	186
9.7	Nazorg stortplaatsen	187
9.8	Verbranden van afvalstoffen	188
9.9	Vergunningen verbranden van afvalstoffen	189

10 Vergunningaspecten	193
10.1 Inleiding vergunningaspecten	193
10.2 Wet- en regelgeving vergunningaspecten	193
10.3 Gegevens bij de aanvraag	193
10.3.1 Gegevens afvalstoffen voor iedere milieubelastende activiteit	193
10.3.2 Aanvullende vereisten	193
10.3.3 Aanvullende vereisten stortplaatsen	195
10.3.4 Aanvullende vereisten afvalvoorzieningen mijnbouw	196
10.3.5 Aanvullende vereisten verbrandingsinstallaties	196
10.4 Acceptatie	196
10.5 Milieueffectrapportage	204
10.6 Beoordeling vergunningaanvraag	212
10.6.1 Algemeen: LAP	212
10.6.2 BBT Afvalbehandeling	212
10.6.3 Verplichte voorschriften in omgevingsvergunning	218
 11 Afvalstof of Niet-Afvalstof	 219
11.1 Inleiding	219
11.2 Het begrip “afvalstof”	220
11.3 Bepalende arresten van het Europese Hof	222
11.3.1 Inleiding arresten discussie afvalstof-grondstof	222
11.3.2 Arrest ARCO Chemie en EPON	222
11.3.3 Arrest Palin Granit	223
11.3.4 Arrest AvestaPolarit	224
11.3.5 Arrest Saetti en Frediani	224
11.3.6 Arrest Niselli	226
11.3.7 Mest/drijfmest (Brady en Spaanse mestzaken)	226
11.3.8 Finse telefoonpalenarrest	228
11.3.9 Retourladingen / off-spec	229
11.4 De criteria van het Hof (2000-2010)	230
11.5 Beoogd product en bijproduct	232
11.6 Einde-afval	241
11.7 Stappenplan afval - grondstof	253
 12 Nuttige toepassing en verwijdering	 273
12.1 Inleiding	273
12.2 Nuttige toepassing versus verwijdering	273
12.3 Eerste handeling	275
12.4 LAP3	277
12.5 Jurisprudentie	279

13 In- en uitvoer van afvalstoffen	283
13.1 Inleiding in- en uitvoer van afvalstoffen	283
13.2 Internationale regelgeving	283
13.3 Uitgangspunten EVOA	285
13.4 Toepassingsgebied	287
13.5 Systematiek van de EVOA	288
13.5.1 Vier vragen	288
13.5.2 Is er sprake van afvalstoffen?	288
13.5.3 Nuttige toepassing of verwijdering?	289
13.5.4 Groene of Oranje lijst van afvalstoffen?	289
13.5.5 Bestemming in- en uitvoer?	290
13.6 Procedure Groene Lijst stoffen	291
13.7 Procedure Oranje lijst stoffen	291
13.8 Bezwaren tegen overbrenging	293
13.9 Voorlopige nuttige toepassing en verwijdering	293
13.10 Overbrenging uit de Gemeenschap naar derde landen	294
13.11 Jurisprudentie	295
 Bijlagen	 309
Bijlage 1: Digitale bronnen	309
Bijlage 2: Sectorplannen	312
Bijlage 3: Overzicht afvalstoffen behorende bij bijlage II Bal	315
Bijlage 4a: Stroomschema einde afval	325
Bijlage 4b: Stroomschema afvalstof of bijproduct	326
 Trefwoordenregister	 327